

Ki nem csudálná, mi módon táplálja Isten az égi madarakat? Mikor a téli fergetegeken mindeneket bélepett a temérdek hó és úgy elszárazított minden füveket a sütő dér, hogy sem zöld füvet, sem magocskákat nem találni a földön; mikor az emberi okosság meg sem tudná gondolni, mint kellene csak egy madárkának ételt keresni a mezőben: Isten, aki az ő népét negyven esztendeig kenyér nélkül táplálta a pusztában, csudálatosképpen táplálja az égi madarakat, bátorítván ezek példájával a híveket, hogy meg ne fogyatkozzanak az isteni gondviselésnek bizodalmaiban, mivel a keresztény ember bízvást így szólhat Istenének, midőn szükségbe esik: Uram, ha az oktalan állatra ily gondot viselsz, elfeledkezel-e a te hasonlatosságodra teremtett fiaidról, kiket szent fiad vérével megváltottál és dicsőséged örökösivé tettél? Ha a kisedd állatokra ily gondod vagyon, mentül nagyobb vigyázásod vagyon az emberekre?

Mikor a teli fazék forró víz párája megütözik a földön és apró cseppekké sűrűdik; mikor rózsavizet vesznek, vagy égett-bort csinálnak: a nedvességnek gőzölgő párája felemeltetvén a melegségtől, megütözik, meghidegedik, megsűrűdik és aztán cseppenkint alászivárkozik. Hogy az erők ezenképpen cseppenkint esének, Isten a levegő-égnek középső részét hidegen teremtette, mint megérzi, aki nyárközépen magas havasok tetejére megyen. Mikor azért a földből és vizekből a nap melegsége gőzt és párát emel a levegő-égnek hideg részéig, ott meghűvösödnek és cseppenkint alá esnek. Ha napkelet tájban oly vékony párák támadnak, melyek fel nem mehetvén, az éjjeli hűvösségtől megsűrűdnek: harmatot vagy deret szereznek az idők állapotja szerint.

Ezekben Istennek két csudáját látom: elsőt, hogy noha a naphoz közelebb vagyon a levegő-égnek középső, hogy sem alsó része, mégis hidegebb a középső része; másikat, hogy nem szakad egszersmind alá az eső, hanem cseppenkint

esik. Mely dolgról az Szent-írás sokszor emlékezik és magasztalja abból az Isten hatalmát és bölcsességét, hogy a vizeket és felhőket égben függeszti és mint rostán, úgy szűri, szitálja és cseppenkint ereszti a vizet.

A mennykövek ereje, a hónap és jégesőnek alkotása sem egyebet hirdet, hanem az Isten hatalmát és bölcsességét. A tengerről és folyóvizokról mit mondjunk? Tengerbe folyának minden vizek és a tenger meg nem árad; kisebb nem terjed, hanem azon állapotban marad: maga, ha egy folyóvíz elejbe hegyeket hánnának, nincs oly nagy ország, melyet a rövid idő alatt el nem fogna, más tengerré nem tenne. Ennek felette, noha oly iszonyú hajjai és háborodott folyásai vannak a tengernek, hogy szörnyűség reá nézni; sőt noha a Veres-tenger sokkal magasabb a mellette való Egyiptomnál és el kellene természet szerint Egyiptomot fogni; de az Istennek hatalmas ereje nem magas partokkal és kősziklás hegyekkel, hanem gyenge és egyenes fővénnyel, ágyában és fészkében tartja, és mint a vadlovat, zabolán hordozza, hogy kijjebb ne terjedjen... Ezt a tengernek határban tartását sok helyen említi a Szent-írás és ezzel nemcsak az Isten erejének nagyságát ismerteti, de minket is izgat isteni félelemre, mivel a felháborodott tenger is retteg az Istentől.

Mikor a képiró és képfaragó valakinek ábrázatjára hasonló képet akar csinálni, különböző módon viszik ezt véghez. A képiró és a gipsszel munkálkodó el nem vésze és ki nem metél a vászonból vagy deszkából, melyen akar ábrázni valamit, hanem inkább a festéket és gipszet reá rakogatja festő ecsetével; a képfaragó pedig a kőhöz vagy tőkéhez semmit nem ad, hanem inkább együnnen is, másunnan is addig metéli, faragja darabcsáit, míg ábrázat nem tetszik rajta: azonképpen mi, hogy az isteni természet hasonlatosságát ábrázzuk értelmünkben, kétképpen szólhatunk öfelőle: Először, hogy valami szépséget, jóságot, tökéletes tulajdonságot

látunk a teremtett állatokban, azokat minden fogatkozás nélkül néki tulajdonítsuk, és azt mondjuk, hogy ő egyedül bölcs, jó, hatalmas. Másodszor úgy, hogy valamit a teremtett állatokban látunk és értünk, azt Istenhez illetlennek ítélvén, tagadással távol vessük tőle és azt mondjuk, hogy végtelen, mértéktelen, kimondhatatlan az Isten. Mert noha nagyon Istenben szépség és bölcsesség; de nem olyan, minéműt elménkben foglalunk és a teremtett állatokban látunk, hanem annál végtelenül nagyobb, úgy hogy az isteni tudományhoz képest minden bölcsesség, melyet mi gondolunk, minden hatalom erőtlenség, minden tisztaság és szépség mocskok, mivel Őelőtte a csillagok sem tiszták.

Nem úgy bánt velünk Isten, mint mi béreseinkkel, – kiknek temérdek és vastagító eledelt rendelünk, csemegére és nyálánkságra nem szoktatjuk őket, – hanem szükségünk felett érzékenységink gyönyörködtetésére sok szépséget teremtett... Ezeket megértvén, nem illik, hogy hasonlók legyünk amaz oktalan állatokhoz, melyeknek, midőn a pásztor makkot vagy galagonyát ver a fáról, mohón zabállanak, egymást orrukkal taszigatják; de szemöket föl nem emelik, hogy megköszönjék pásztoruk jótéteményét; a gyermekekhez se hasonlítsuk magunkat, kiknek, ha szép arany betűkkel írt könyvet adnak, gyönyörködnek ugyan a betűk tettetes [tetszetes] ékességében, de nem értik, mi fekszik azok alatt és a benne való mélységes tudományra nem igyekeznek: hanem azon legyünk, hogy e világi szépség által Istennek szerelmére, jótéteményiért hálaadásra induljunk és megemlékezzünk a bölcs mondásáról, hogy midőn Istentől jót veszünk, hálaadást térítsünk vissza ő szent Felségének.